

«بررسی توان علمی کشور در زمینه زیست‌شناسی از نظر نیروی انسانی»، (دکتر حسن ابراهیم زاده معبود)،

در گذشته، ایران سهم قابل ملاحظه‌ای در زمینه‌های مختلف علم زیست‌شناسی داشته است. رازی (۲۵۰ هجری / ۸۶۴ میلادی - ۳۱۳ هجری / ۹۲۵ میلادی)، ابوعلی سینا (۳۷۰ هجری / ۹۸۰ میلادی - ۴۲۸ هجری / ۱۰۳۶ میلادی)، هروی (۹۴۸ هجری / ۱۵۴۱ میلادی)، عقیلی خراسانی (۱۱۹۵ هجری / ۱۷۸۰ میلادی) از جمله دانشمندانی هستند که شهرت آنها از مرز کشور ایران و امپراتوری اسلام گذشته در زمان خود جهانی شده است.

از این به بعد، ایرانیان دیگر، راه پیشگامان خود را ادامه داده از پیشرفتهای علمی کشورهای دیگر نیز استفاده کرده‌اند. با وجود این، رشته زیست‌شناسی به معنای جدید کلمه در ایران سابقه زیادی ندارد. آموزش و پژوهش در ایران با تأسیس یک مرکز علمی در تهران برای آموزش فنون جدید به نام «دارالفنون»، در سال ۱۳۶۷ هجری / ۱۲۳۰ شمسی / ۱۸۵۱ میلادی آغاز شد. این مدرسه دارای دو رشته بود: پزشکی و فنی. ترجمه کتابهای علمی و تهیه واژه‌نامه‌های مربوط، به ویژه در تشریح بدن انسان و علوم دارویی از همان ابتدا در سرلوحه کارها قرار گرفت. بیست و شش سال بعد (۱۲۵۶ شمسی / ۱۸۷۸ میلادی) مدرسه پزشکی در ارومیه دایر گردید و پنج دوره دانشجو گرفت. چهل و دو سال بعد (۱۲۹۸ شمسی / ۱۹۱۹ میلادی) یک مرکز ملی برای آموزش معلمی به نام «دارالمعلمین مرکز» در تهران تأسیس گردید. این مرکز نه سال بعد (۱۳۰۷ شمسی / ۱۹۲۸ میلادی) به مرکز عالی آموزش معلمی یا «دارالمعلمین عالی» تغییر نام داد. گروههای آموزشی این مرکز عبارت بودند از: ریاضیات، فیزیک و شیمی، علوم طبیعی، فلسفه و ادبیات فارسی، تاریخ و جغرافیا. مرکز اخیر پنج سال بعد (۱۳۱۲ شمسی / ۱۹۳۳ میلادی) مجدداً تغییر نام داد و به مرکز تحصیلات تکمیلی به نام «دانشسرای عالی» تبدیل شد. با تأسیس دانشگاه تهران در یک سال بعد (۱۳۱۳ شمسی / ۱۹۳۴ میلادی)، دانشسرایعالی به دو دانشکده علوم و ادبیات و علوم انسانی تبدیل شد و جزء این دانشگاه گردید.

تشکیل دانشگاه در شهرهای دیگر ایران سی و یک سال بعد آغاز شد و متدرجاً طی دوازده سال به ترتیب در شهرهای اصفهان، مشهد، کرمانشاه، کرمان و ارومیه دانشگاه دایر گردید. اکنون دانشگاههای ایران دارای ۵۳۵ عضو هیأت علمی هستند که شامل ۴۶ استاد، ۴۹ دانشیار، ۲۳۷ استادیار و ۲۱۰ دانشور، مربی و مربی آموزشیار می‌باشد. رشته کارشناسی ارشد در اکثر دانشگاههای ایران دایره بود شش دانشگاه نیز دارای دوره دکتری می‌باشد در حالی که تعداد دیگری از دانشگاهها تلاش می‌کنند امکانات لازم برای تأسیس دوره دکتری فراهم نمایند.

با افتتاح دوره تحصیلات تکمیلی، انجام کارهای پژوهشی، تشکیل گردهمائیهای داخلی و بین‌المللی، انتشار مجلات علمی نیز بر فعالیتهای آموزشی گذشته زیست‌شناسان افزوده شد و حتی ارسال مقالات به خارج از کشور برای چاپ در مجلات بین‌المللی باعث برقراری ارتباط و تبادل نظر علمی بین زیست‌شناسان داخلی و خارجی گردید. اکنون دانشگاههای ایران دارای «استادان نمونه» زیادی در زیست‌شناسی هستند که مورد تقدیر مسئولین دانشگاهها و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفته‌اند. به علاوه استادانی هم «استاد برجسته» در پژوهش زیست‌شناسی وجود دارند که موفق به اخذ لوح تقدیر و نشان پژوهشی شده‌اند. در سالهای اخیر تعدادی از زیست‌شناسان کشور، «استادان ممتاز» و «چهره‌های ماندگار ایران» شده‌اند که نشانه پیشرفت روز افزون زیست‌شناسی در کشور می‌باشد.